

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра комп'ютерних наук та інформаційних технологій (№ 302)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

 О. В. Малєєва
(підпис) (ініціали та прізвище)

« 29 » _____ 08 _____ 2023 р.

Освітня програма:

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**КОМПОНЕТНА ТЕХНОЛОГІЯ ПРОЕКТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ
СИСТЕМ**

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 12 «Інформаційні технології»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 126 «Інформаційні системи та технології»
(код і найменування спеціальності)

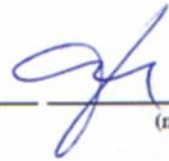
Освітня програма: «Розподілені інформаційні системи»
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2023 рік

Розробник: Федорович О.Є., зав. каф. 302, д.т.н., професор
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

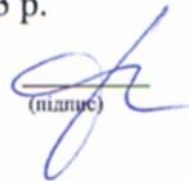

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій

(назва кафедри)

Протокол № 659/09 від « 29 » серпня 2023 р.

Завідувач кафедри д.т.н., проф.
(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

О.Є. Федорович
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 4	<p style="text-align: center;">Галузь знань <u>12 «Інформаційні технології»</u> <small>(шифр і найменування)</small></p> <p style="text-align: center;">Спеціальність <u>126 «Інформаційні системи та технології»</u> <small>(код і найменування)</small></p> <p style="text-align: center;">Освітня програма <u>«Розподілені інформаційні системи»</u> <small>(найменування)</small></p> <p style="text-align: center;">Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)</p>	<i>Обов'язкова</i>
Кількість модулів – 2		Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 2		2023/2024
Індивідуальне завдання « <u>Методи компонентного проектування складних систем</u> » <small>(назва)</small>		Семестр
Загальна кількість годин – 48/120		4-й
		Лекції*
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи здобувача – 4		24 години
		Практичні, семінарські* - годин
	Лабораторні*	
	24 години	
Самостійна робота	72 година	
Вид контролю	модульний контроль, залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 48/72.

* Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину залежно від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: надати знання за технологіями проектування інформаційних систем за допомогою виділених компонент з минулого досвіду

Завдання: навчити здобувачів методам та моделям компонентного проектування, технологіям та методикам формування множини компонент, з яких створюються комп'ютерна система

Компетентності, які набуваються:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (К31),
- Здатність спілкуватися іноземною мовою (К34),
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (К35),
- Здатність до пошуку, оброблення та узагальнення інформації з різних джерел (К36),
- Здатність розробляти та управляти проектами (К37),
- Здатність аналізувати об'єкт проектування або функціонування та його предметну область (КС1),
- Здатність застосовувати стандарти в області інформаційних систем та технологій при розробці функціональних профілів, побудові та інтеграції систем, продуктів, сервісів і елементів інфраструктури організації (КС2),
- Здатність до проектування, розробки, налагодження та вдосконалення системного, комунікаційного та програмно-апаратного забезпечення інформаційних систем та технологій, Інтернету речей (ІоТ), комп'ютерно-інтегрованих систем та системної мережної структури, управління ними (КС3),
- Здатність проектувати, розробляти та використовувати засоби реалізації інформаційних систем, технологій та інфокомунікацій (методичні, інформаційні, алгоритмічні, технічні, програмні та інші) (КС4),
- Здатність вибору, проектування, розгортання, інтегрування, управління, адміністрування та супроводжування інформаційних систем, технологій та інфокомунікацій, сервісів та інфраструктури організації (КС10),
- Здатність до аналізу, синтезу і оптимізації інформаційних систем та технологій з використанням математичних моделей і методів (КС11),
- Здатність формувати нові конкурентоспроможні ідеї й реалізовувати їх у проектах (стартапах) (КС14),
- Здатність використовувати сучасні інформаційні технології для розроблення систем управління, які працюють у реальному часі (аерокосмічні системи, системи управління критичними об'єктами тощо) (КС15).

Очікувані результати навчання:

- Застосовувати знання фундаментальних і природничих наук, системного аналізу та технологій моделювання, стандартних алгоритмів та дискретного аналізу при розв'язанні задач проектування і використання інформаційних систем та технологій (ПР2),
- Використовувати базові знання інформатики й сучасних інформаційних систем та технологій, навички програмування, технології безпечної роботи в комп'ютерних мережах, методи створення баз даних та інтернет-ресурсів, технології розроблення алгоритмів і комп'ютерних програм мовами високого

рівня із застосуванням об'єктно-орієнтованого програмування для розв'язання задач проектування і використання інформаційних систем та технологій (ПР3),

- Проводити системний аналіз об'єктів проектування та обґрунтовувати вибір структури, алгоритмів та способів передачі інформації в інформаційних системах та технологіях (ПР4),
- Аргументувати вибір програмних та технічних засобів для створення інформаційних систем та технологій на основі аналізу їх властивостей, призначення і технічних характеристик з урахуванням вимог до системи і експлуатаційних умов; мати навички налагодження та тестування програмних і технічних засобів інформаційних систем та технологій (ПР5),
- Обґрунтовувати вибір технічної структури та розробляти відповідне програмне забезпечення, що входить до складу інформаційних систем та технологій (ПР7),
- Здійснювати системний аналіз архітектури підприємства та його ІТ-інфраструктури, проводити розроблення та вдосконалення її елементної бази і структури (ПР9).

У результаті вивчення даного курсу здобувач вищої освіти повинен знати:

- основні технології компонентного проектування складних систем;
- структурування складних систем на компонентному рівні;
- формування компонент складних систем з минулого досвіду розробок;
- створення нових інноваційних компонент складних систем, які проектується;
- формування інформаційної бази компонентного проектування складних систем;
- сучасні інформаційні технології компонентного проектування.

На підставі отриманих теоретичних знань здобувач вищої освіти повинен уміти:

- проводити структурний аналіз складних систем при їх створенні;
- обирати методи а засоби проектування складних систем;
- будувати моделі компонентних систем, які проектуються;
- проводити моделювання компонентних систем;
- використовувати інформаційні технології компонентного проектування;
- практично володіти технологіями компонентного проектування;

Крім того, здобувач вищої освіти повинен мати представлення:

- про основи компонентного проектування складних систем;
- про сферу застосування компонентного проектування в різних галузях промисловості;
- про перспективи розвитку компонентних технологій при створенні складних інноваційних виробів.

Пререквізити - Вступ до спеціальності (ОК4),
- Структурування інформації в управлінні (ОК8),
- Створення візуальних інтерфейсів (ОК7),

- Мовні компетентності (іноземна мова) (ВК1),
- Іноземна мова (ОК9).

- Кореквізити**
- Архітектура ІТ-інфраструктури підприємств (ОК20),
 - Системне уявлення та інтеграція інформаційних систем (ОК23),
 - Дата-аналіз в інформаційних системах (КР) (ОК24),
 - Моделювання процесів та систем (ОК26),
 - Управління створенням програмних продуктів (ОК28),
 - Проектування інформаційних систем (ОК32),
 - Проектування інформаційних систем (КР) (ОК37),
 - Дипломне проектування (ОК 38).

3. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Основи компонентного проектування складних систем

Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни «Компонентне проектування інформаційних систем».

Предмет, об'єкт, мета і задачі вивчення дисципліни. Місце і роль курсу в системі дисциплін спеціальності 122. Основні тенденції розвитку технології комп'ютерного проектування.

(Набуття компетентностей: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (К31)).

Тема 2. Основи структурного аналізу компонентних систем

Надаються основи побудови і використання моделей для створення компонентних систем. Визначається роль і значення компонентного проектування для створення складних систем. Місце дисципліни в навчальному плані.

(Набуття компетентностей: здатність спілкуватися іноземною мовою (К34), здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (К35)).

Тема 3. Формування багаторівневого компонентного уявлення складних систем.

Надаються основні поняття та визначення, основна термінологія. Розглядаються напрямки, цілі і задачі компонентного проектування, багаторівневе представлення складних систем, ієрархічна структура компонентної системи. Моделі структурного компонентного синтезу (лінгвістичні, математичні, програмні, імітаційні). Дається класифікація моделей представлення компонентних систем (детерміновані, імовірнісні, дискретні, неперервні, комбіновані), технології проектування. Визначаються стадії й етапи компонентного синтезу. Проводиться декомпозиція складної компонентної системи. Фактори, параметри, характеристики і критерії в компонентному синтезі.

(Набуття компетентностей: здатність до пошуку, оброблення та узагальнення інформації з різних джерел (КЗ6), здатність аналізувати об'єкт проектування або функціонування та його предметну область (КС1)).

Тема 4. Типи компонент складної системи

Проводиться класифікація компонент складної системи. Виділяються компоненти з минулих розробок, які зарекомендували себе позитивно. Виділяються інноваційні (нові) компоненти, які необхідно створити за повним життєвим циклом проектування.

(Набуття компетентностей: здатність до проектування, розробки, налагодження та вдосконалення системного, комунікаційного та програмно-апаратного забезпечення інформаційних систем та технологій, Інтернету речей (ІоТ), комп'ютерно-інтегрованих систем та системної мережної структури, управління ними (КС3), здатність проектувати, розробляти та використовувати засоби реалізації інформаційних систем, технологій та інфокомунікацій (методичні, інформаційні, алгоритмічні, технічні, програмні та інші) (КС4)).

Модульний контроль

Модуль 2.

Змістовий модуль 2. Моделювання компонентних систем

Тема 1. Формування бази даних (знань) для компонентного проектування складних систем

Представлена ієрархічна структура компонентної системи. Окремі компоненти мають характеристики, які розташовуються в базі знань проектування. Представлено алгоритм формування бази даних компонентного проектування у вигляді руху зверху до низу у компонентній структурі. Формуються база даних прецедентів (компонент) з минулого досвіду розробок.

(Набуття компетентностей: здатність розробляти та управляти проектами (КЗ7), здатність формувати нові конкурентоспроможні ідеї й реалізовувати їх у проектах (стартапах) (КС14)).

Тема 2. Технології компонентного проектування складних систем.

Представлені інформаційні технології компонентного проектування, які забезпечують контроль проектування, якість проведення проектних робіт з урахуванням часу, витрат та ризиків.

(Набуття компетентностей: здатність вибору, проектування, розгортання, інтегрування, управління, адміністрування та супроводжування інформаційних систем, технологій та інфокомунікацій, сервісів та інфраструктури організації (КС10), здатність до аналізу, синтезу і оптимізації інформаційних систем та технологій з використанням математичних моделей і методів (КС11)).

Тема 3. Компонентне проектування інформаційних систем

Представлені технології для компонентного проектування розподілених інформаційних систем, які забезпечують скорочення строків, витрат та мінімізацію ризиків проектування.

(Набуття компетентностей: здатність застосовувати стандарти в області інформаційних систем та технологій при розробці функціональних профілів, побудові та інтеграції систем, продуктів, сервісів і елементів інфраструктури організації (КС2), здатність використовувати сучасні інформаційні технології для розроблення систем управління, які працюють у реальному часі (аерокосмічні системи, системи управління критичними об'єктами тощо) (КС15)).

Модульний контроль

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Основи компонентного проектування складних систем.					
Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни «Компонентне проектування інформаційних систем»	16	4	-	2	10
Тема 2. Основи структурного аналізу компонентних систем	16	4	-	2	10
Тема 3. Формування багаторівневого компонентного уявлення складних систем	16	4	-	2	10
Тема 4. Типи компонент складної системи	14	2	-	2	10
Модульний контроль	2	2	-	-	-
Усього годин	64	16	-	8	40
Модуль 2					
Змістовий модуль 2. Моделювання компонентних систем					
Тема 1. Формування бази даних (знань) для компонентного проектування складних систем	16	2	-	4	10
Тема 2. Технології компонентного проектування складних систем	18	2	-	6	10
Тема 3. Компонентне проектування інформаційних систем	20	2	-	6	12
Модульний контроль	2	2	-	-	-
Усього годин	56	8	-	16	32
Усього годин з дисципліни	120	24	-	24	72

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено навчальним планом	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено навчальним планом	

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Моделювання структури компонентної системи	2
2	Оцінка близькості компонент при формуванні структури складної системи	2
3	Моделювання алгоритму формування багаторівневої компонентної структури	2

4	Ризики проектування компонентної системи	2
5	Якісні та кількісні оцінки при формуванні компонентної структури за допомогою бази прецедентів	4
6	Формування команди виконавців компонентного проекту при створенні складної системи	6
7	Життєвий цикл створення компонентної системи	6
	Разом	24

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методологія створення систем з компонентною структурою	10
2	Формування життєвого циклу створення інноваційних компонент	10
3	Оцінка реалізованості проекту створення компонентної системи	10
4	Використання баз даних та знань для створення компонентної системи	10
5	Аналіз компонентів, з яких створюється компонента система	10
6	Критерії оцінювання компонентної системи при її проектуванні	10
7	Напрямки розвитку компонентної технології при створенні складних систем	12
	Разом	72

9. Індивідуальні завдання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено навчальним планом	

10. Методи навчання

Проведення лекцій, лабораторних занять, індивідуальні консультації з питань нового матеріалу, самостійна робота здобувачів вищої освіти.

11. Методи контролю

Здача лабораторних робіт, модульний контроль, залік.

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

12.1. Розподіл балів, які отримують здобувачів вищої освіти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виконання і захист лабораторних робіт	0...10	3	0...30
Модульний контроль	0...15	1	0...15
Змістовний модуль 2			
Виконання і захист	0...10	3	0...30

лабораторних робіт			
Модульний контроль	0...15	1	0...15
Виконання і захист РР	0...10	1	0...10
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (залік) проводиться у разі відмови здобувача вищої освіти від балів поточного тестування й за наявності допуску до заліку. Під час складання семестрового заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для заліку складається з 3 теоретичних запитань. За повну правильну відповідь на два перших запитання здобувач вищої освіти отримує по 30 балів. За повну правильну відповідь на останнє запитання – 40 балів.

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

- основи компонентного проектування складних систем;
- основні поняття компонент в складних системах;
- методи структуризації складних систем;
- основні етапи компонентного проектування систем;
- основні технології компонентного проектування;
- методи моделювання компонентної структури складних систем.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

- практично використовувати методи компонентного проектування при створенні складних систем;
- застосовувати методи моделювання для розрахунку характеристик складних об'єктів та систем, які створюються на компонентній основі
- проводити моделювання складних систем, які створюються на компонентній основі.

12.3 Критерії оцінювання роботи здобувач вищої освіти протягом семестру

Задовільно (60-74). Мати мінімум знань та умінь. Відпрацювати та захистити всі лабораторні роботи. Вміти виконувати завдання з проектування компонентних систем. Знати основи моделювання компонентних систем. Знати основні етапи проектування компонентних систем. Знати технологію моделювання компонентних системи.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум знань, виконувати усі завдання. Показати вміння виконувати та захищати всі лабораторні роботи в обумовлений викладачем строк з обґрунтуванням рішень та заходів, які запропоновано у роботах. Вміти пояснювати інструменти моделювання компонентних систем. Знати принципи побудови програмних моделей та баз даних і знань для аналізу компонентних систем.

Відмінно (90-100). Повно знати основний та додатковий матеріал. Знати усі теми. Орієнтуватися у підручниках та посібниках. Досконально знати усі технології компонентного проектування систем та вміти використовувати їх на практиці. Знати основи компонентного проектування при створенні складних об'єктів та систем. Самостійно ставити завдання та виконувати дослідження за допомогою комп'ютерного проектування складних систем. Безпомилково виконувати та захищати всі лабораторні роботи в обумовлений викладачем строк з докладним обґрунтуванням рішень та заходів, які запропоновано у роботах.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

1. Федорович, О. Є. Компонентне проектування аерокосмічної техніки: моногр. / О.Є. Федорович, О. С. Яшина, І. В. Белецький. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2012. – 180 с.

2. Системні моделі аналізу складних систем та процесів / В. А. Попов, Н. В. Єременко, С. В. Сергєєв, Ю. І. Сергєєва. – Харков: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2014. – 89с.

3. Федорович, О. Є. Логістичні моделі управління виробництвом: моногр. / О. Є. Федорович, О. М. Замірець, А. В. Попов. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2010. – 218с.

4. Моделі аналізу розподілених технологічних комплексів / О. Є. Федорович, К. О. Западня, Т. Ф. Прокопенко. – Харков: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2006. – 65с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Susterova, M., Lavin, J., Riives, J.: Risk management in product development process. In: Proceedings of the 23rd International DAAAM Symposium "Intelligent Manufacturing & Automation" 1 (23), pp. 225–228. Danube Adria Association For Automation & Manufacturing (DAAAM) International, Vienna, Austria (2012).

2. Сідлецький, В.М. Технології конструювання сучасних автоматизованих систем : моногр. / В.М. Сідлецький, Г.В. Ельперін І.В. – К. : Видавництво «Ліра-К», 2022. – 190 с.

3. Вон Вернан. Предметно-орієнтоване проектування : моногр. – К. : Видавництво «Ліра-К», 2017. 160 с.

4. Технології проектування комп'ютерних систем : навч. посіб. – К. : Видавництво «НАУ», 2015. – 500 с.

5. Трегуб, В.Г. Проектування систем автоматизації : навч. посіб. – К. : Видавництво «Ліра К», 2019. – 344 с.

6. Simulation of the business processes of the developing enterprise to create complex products with multi-level component architecture [Text] / O. Fedorovich, Yu. Pronchakov, A. Yelizeva, Yu. Leshchenko // Авіаційно-космічна техніка і технологія. – 2021. – № 4. - С. 79-86. DOI: 10.32620/aktt.2021.4.11.

7. Fedorovich, O., Lutai, L: Formation the architecture of complex aerospace products based on a precedent approach. Radioelectronic and computer systems 4, pp. 138–142 (2010).

8. Fedorovich, O., Lutai, L., Yashina, E., Mikova, I.: Федорович, О.Е. Feasibility study using component approach and layered aerospace product architecture. Radioelectronic and computer systems 1, pp. 168–172 (2011).

Допоміжна

1. Савченко, Л.О. Проектна діяльність у технологічній освіті : моногр. – К. : Видавництво «КНТ», 2012. – 215 с.

2. Матвієнко, М.П. Проектування цифрових пристроїв: підручник. – К. : Видавництво «Ліра-К», 2019. – 364 с.

3. Керування проектами : моногр. / Кері Когон, Сьюзетт Бейкмор, Джеймс Вуд. – К. : Видавництво «Фабула», 2018. – 240 с.

4. Гончар, Л.О. Технологія проектування : практикум. – К. : Видавництво «Ліра-К», 2020. – 92 с.

5. Souri, M. E., Gao J., Simmonds, C.: Integrating Manufacturing Knowledge with Design Process to Improve Quality in the Aerospace Industry. Procedia CIRP, vol. 84, pp. 374–379 (2019). <https://doi.org/10.1016/j.procir.2019.04.179>

6. Honcharenko, T., Mihaylenko, V.: Set-theoretic description of spatial data in the information model of the construction territory. Herald of the National Technical University "KhPI", 24 (1300), 149–159 (2018). <https://doi.org/10.20998/2411-0558.2018.24.13>

7. Hänel, A., Schnellhardt, T., Wenkler, E., Nestler, A., Brosius, A., Corinth C., Fay, A., Ihlenfeldt, S.: The development of a digital twin for machining processes for the application in aerospace industry. Procedia CIRP, vol. 93, pp. 1399–1404 (2020). <https://doi.org/10.1016/j.procir.2020.04.017>

1. Інформаційні ресурси

1. Стеценко, І.В. Моделювання систем: навч. посіб. [Електронний ресурс, текст] / І.В. Стеценко ; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т – Режим доступу: http://web.kpi.kharkov.ua/auts/wp-content/uploads/sites/67/2017/02/MOCS_Kachanov_posobie.pdf
2. Советов, Б.Я. Моделювання систем: підручник для студентів онлайн [Електронний ресурс] / Б.Я. Советов, С.А. Яковлев; info{at}stud.com.ua. – Режим доступу: https://stud.com.ua/86666/informatika/modelyuvannya_sistem
3. Томашевський, В.М. Моделювання систем: навч. посіб. [Електронний ресурс] / Державний університет телекомунікацій – Режим доступу http://www.immsp.kiev.ua/postgraduate/Biblioteka_trudy/Tomashevsky_Model.system_2005.pdf

4. Моделювання систем: методичні матеріали щодо змісту та організації самостійної роботи студентів [Електронний ресурс] / КНЕУ – Режим доступу:
https://kneu.edu.ua/ua/depts9/k_ekon_matematychn_modeljuvannja/Designing_systems/
5. Поняття про моделювання систем, класифікації підходів і методів моделювання: підручник для студентів онлайн [Електронний ресурс] / Підручники для студентів онлайн (info{at}stud.com.ua) – Режим доступу:
https://stud.com.ua/24997/menedzhment/ponyattya_modelyuvannya_sistem_klasifikatsiyi_pidhodiv_metodiv_modelyuvannya